

RUDAR

Celje - skladišče

D-Per
65/1989

5000013543,5

COBISS

OSREDNJA KNJ. CELJE

GLASILO KOLEKTIVA RUDARSKO-ELEKTROENERGETSKEGA KOMBINATA
FRANC LESKOŠEK-LUKA, TITOVO VELENJE

LETO XXIII

PETEK, 6. OKTOBER 1989

ŠTEVILKA 5

Ob letošnjem 8. oktobru, prazniku občine Velenje, ki ga praznujemo v burnem času dograjevanja temeljev za reformo našega gospodarstva, politike in mednarodnih odnosov, predstavljamo tudi (v prilogi sredi te številke Rudarja) najbolj zanimive povzetke iz gradiva

Organizacijski projekt EGP in našega kombinata!

Ta projekt so po sklepih delavskega sveta našega kombinata pripravili poslovodni in strokovni delavci kombinata.

Uvodne opombe k organizacijskemu projektu EGP in REK

Decembra 1986 je skupščina SR Slovenije obljubila uporabnikom električne energije, da "zadnjič" po sili zakona pobira njihov denar za pokrivanje "izgub" združbe "elektrikarjev" in rudarjev (EGP). Od tod naprej se je v tej združbi po nalogu države poleg izgube začela "dogajati" še "reorganizacija". V posameznih delih (in zunaj) sistema EGP so nastajali predlogi "novih" organizacijskih konceptov, vsak posebej podprt s kupom "strokovnih" gradiv.

Pri najboljši volji ni ne prostora ne znanja za pojasnitev vseh vzrokov, zakaj je v tem uvodu toliko besed pod narekovaji. Zato le nekaj opomb ...

"Zadnjič" je le navidezno zadnjič!

Država se sicer drži obljube uporabnikom (električne energije). V zadnjih treh letih ni uvajala posebnih davkov za pokrivanje primanjkljaja v EGP. Toda v tem času ni mogla (ali hotela) bistveno spremeniti položaja energetike kot panoge. Še naprej je ostala panoga "zadolžena", da ne presežemo programirane stopnje inflacije, oziroma ne ogrozimo socialnega statusa prebivalstva in možnosti preživetja energetske preveč potratnih proizvodenj. Računi salomonske rešitve - pokrivanje stroškov tekočega dela v EGP s sredstvi amortizacije in razširjene reprodukcije ter prepuščanje nekaterih proizvajalcev v EGP neusmiljeni igri bančnih obrestí - pa bodo le prišli v plačilo. Torej ne bo šlo brez takšne ali drugačne materializacije soodgovornosti uporabnikov električne energije za usodo sedanjega in razvojnega kapitala v energetiki.

Naprej na drugi strani!

DRUGA VSEBINA ŠTEVILKE

(STRAN 2) Iz programa praznovanja letošnjega 8. oktobra, praznika naše občine • (STRANI 3 - 4) Nekaj podatkov in ugotovitev o poslovanju našega kombinata letos v prvem polletju - Energetik 9/1989 - Nova tovarniška hala Sipaka • (STRAN 5) Obvestilo predsedstva osnovne organizacije Rdečega križa našega kombinata - Iz uvodne besede Sonje Lokar na posvetu s predstavniki osnovnih organizacij in organov ZK v občini Velenje - Nadaljevanje pogovora z Bojanom Kontičem iz zadnje številke Informatorja (15/89) • (STRANI 6 - 7) Naš kombinat priključen na JUPAK - Naši animatorji kulture so imeli seminar • (STRAN 8) Nagradna križanka

Kdaj pa bo "izguba" le izguba?

Beseda ima dejanski pomen le, če ti-
sti, kateremu se dalj časa obeša, gre
zanesljivo "na kant". Najmanj, kar bi
storil še tako slab podjetnik pri vpog-
ledu v sedanje poslovne bilance delov-
nih organizacij EGP, je popoln zasak
poslovne in organizacijske strategije.
A ker se v prevladujoči zavesti in prak-
si EGP nič takega še ne dogaja, je mož-
no sklepati, da v našem primeru ne gre
za boljše ali slabše "podjetnikovanje",
ampak za popolno odsotnost (možnosti)
podjetniškega obnašanja. Tam, kjer ni
jasno, kaj je podjetje, ni jasno, kdo
ima izgubo, oziroma se ta lahko knjigo-
vodsko pripisuje po dogovoru ali nareku
enemu ali drugemu. Tako, recimo, dejans-
ka neracionalnost proizvodnje železa
ali aluminija na Slovenskem postane ra-
čunovodska izguba pri proizvajalcih
energije. Vendar ker je sistem EGP sedaj
organiziran tako, da ni mogoč natančen
in pošten pripis stroškov tam, kjer de-
jansko nastajajo, je mogoče, da se večji
del neracionalnosti tako porabe kot
proizvodnje formalizira kot, denimo,
izguba RLV. In zakaj velenjski premogov-
nik ne gre enostavno v stečaj?

V katerem "grmu" tiči dejanska in za
slovensko družbo nesprejemljiva (a od-
pravljiva) izguba, pa je mogoče ugotovi-
ti le, če se proizvodnja energije
podjetniško organizira.

Kako od dogajanja
"reorganizacije" k smiselnemu početju?

Izhodišča poslovnega odbora REK, ter
na tej podlagi izdelan makroorganizacijski
projekt, so poenostavljeno povedano tale:

1. Organizacijske spremembe so smiselne
le, če so usmerjene predvsem k racionaliza-

Iz programa praznovanja letošnjega 8. oktobra

Danes popoldne, 6. oktobra,

ob 17. uri v domu krajanov v Šoštanj
svečana seja sveta in vodstev DPO krajevne
skupnosti Šoštanj v počastitev 8. oktobra
kot praznika KS Šoštanj

Jutri, 7. oktobra, ob 10. uri

v velenjskem domu kulture
svečana seja skupščine občine in vodstev
velenjskih družbenopolitičnih organizacij v
počastitev občinskega praznika

ob 12. uri v Šaleku

kramarski mejem

ob 13. uri

odprtje nove tovarniške hale Sipaka

V nedeljo, 8. oktobra, ob 10. uri

pri gasilskem domu v Topolšici
odprtje obnovljene lokalne ceste, ob isti
uri na vrtu Kajuhovega doma v Šoštanju pa
začetek koncerta šoštanjke delavske godbe
Zarja in moškega pevskega zbora šoštanjke
Svobode

V ponedeljek, 9. oktobra, ob 8. uri

odprtje nove hale naše delovne organizacije
APS za opravljanje tehničnih pregledov mo-
tornih vozil

V sredo, 11. oktobra, ob 17. uri

v prostorih občinske konference ŽSMS Velenje
podelitev brigadirskih priznanj za leto 1989

V četrtek, 12. oktobra,

ob 17. uri v velenjski knjižnici

pogovor o inovacijski dejavnosti in podeli-
tve nagrad avtorjem najboljših inovacij v
naši občini v letu 1989

V petek, 13. oktobra, ob 17. uri

v dvorani skupščine naše občine

proslava 40-letnice velenjskega planinskega
društva

V soboto, 14. oktobra, ob 20. uri

v restavraciji velenjske Name

turistični ples

ciji tako porabe kot proizvodnje električne
energije.

2. Racionalnejše gospodarjenje z energijo
je možno le, če v menjavi med proizvajalci
in uporabniki deluje zakon vrednosti, v odno-
sah med posameznimi proizvajalci pa zakon
konkurence.

3. Organizacija ne more zamegljevati od-
stopanja od tržnih meril gospodarjenja.

4. Sprejemljiva je torej takšna organiza-
cijska forma EGP, v kateri bodo najlažje za-
živela tale pravila igre:

- da je družbeno priznana vrednost dela
šaleških rudarjev in "elektrikarjev" bolj
odvisna od kvalitete njihovega dela kot od
odločitev dnevne ekonomske politike večje
ali manjše stopnje subvencioniranja posamez-
nih uporabnikov oziroma proizvajalcev elek-
trične energije;

- da je usoda nadaljnega pridobivanja
energije v Šaleški dolini bolj odvisna od
sposobnosti delavcev kombinata, da na ekolo-
ško in ekonomsko sprejemljiv način ohranjajo
in povečujejo gospodarsko moč, kot od razme-
rja lokalnih političnih sil na republiški
ravni;

- da je kapitalno materializirana odgovor-
nost države za posledice tistih odločitev,
ki jih jemlje v svojo pristojnost (pa najsi
gre za odstopanje od ekonomskih zakonitosti
ali pa pretirano podrejanje strategije dolgo-
ročne stabilnosti sistema dnevnim cenam po-
sameznih energentov).

5. Smiselna je takšna organizacija ener-
getske dejavnosti v REK, ki omogoča najugod-
nejše poslovne učinke na ravni končnega pro-
izvoda šaleškega energetskega bazena. Torej
ne gre za maksimalni rezultat tega ali onega
rova, te ali one faze proizvodnje električne
energije, temveč za maksimalno razliko med
prodajno ceno v REK proizvedene kWh električne
energije in seštevkom stroškov vseh dejav-
nosti, ki so vključene v njeno proizvodnjo.
Le tako zasnovana poslovna strategija je real-
na podlaga ohranjanja gospodarske moči in
pogovora za življenje v Šaleški dolini. Hkrati
je takšna strategija bolj realna podlaga
poslovne avtonomije rudarjev in "elektrikar-
jev" kot pa formalno ohranjanje naziva posebnih
podjetij in števila upravljalških funk-
cij.

6. Povezovanje energetike z drugimi dejav-
nostmi v REK mora temeljiti na tržnih vzvo-
dih integracije. Ohranjanje formalnih orga-
nizacijskih tvorb in povezav ne more biti
osnovni cilj reorganiziranja. To velja tudi
za tvorbo SOZD REK kot ciljno združbo ener-
getike in iz nje izrasle dejavnosti. Očitno
je, da je z modelom razvoja novih dejavnosti,
ki predpostavlja nujno skupno organizacijsko
okolje, nekaj narobe. Integracija tehnološko
neodvisnih proizvodnih ima za cilj oboje-
stranski dobiček, torej temelji predvsem na
kapitalnih povezavah oziroma na neposrednem
soupravljanju na podlagi kapitala.

Na podlagi teh izhodišč je izdelan makro-
organizacijski projekt REK, ki je popolnoma
usklajen tako s predlogom ITEO (inštituta v
Ljubljani za trženje, ekonomiko in organiza-
cijo) kot s predlogom republiškega komiteja
za energetiko o prilaganju organiziranosti
EGP zakonu o podjetjih.

Na koncu naj omenim, da je tudi vod-
stvo SOZD EGS ta tri leta izdelovalo

svoj(e) predlog(e). Z njegovo koncepci-
jo pa se je sila težko spoprijeti oziro-
ma usklajevati, saj se tekoče spreminja
v svojih izhodiščih. Razbrati je mogoče
le tele stalnice:

- vsega gorja je v poslovanju elektro-
gospodarstva je kriva predraga proizvod-
nja premoga;

-osnovno izhodišče podjetniškega po-
vezovanja je medsebojna tehnološka (?)
povezanost vseh agregatov za proizvodnjo
električne energije, naprav za prenos
ter distribucije;

- rudniki niso nujna obratovalna
prvina slovenskega elektroenergetskega
sistema, če pa so po sili razmer zraven,
potem je v prid usmeritvi sistema k
ekonomskemu optimumu treba preprečiti
njihovo podjetniško povezovanje s termo-
energetskimi objekti v bazenih.

Namesto ponovnih razprav (saj smo že
večkrat bili prepričani, da je tudi
vodstvo EGS sprejelo protiangumente tem
izhodiščem) le nekaj ugotovitev:

- sodobna podjetniška organizacija ni
namenjena spreminjanju objektivnih dej-
stev, ampak iskanju najustreznejših in-
strumentov za njihovo usmeritev k ekono-
skemu optimumu (takšna ali drugačna or-
ganizacijska forma ne more spremeniti
tega, da je in bo velenjski premog sko-
rajda izključni vir proizvodnje električne
energije v šaleškem bazenu, od organi-
zacijske forme pa je odvisno ali bo ta
proizvodnja v celoti stimulirana k ekono-
mizaciji);

- sodobna podjetniška organizacija ni
namenjena zagotavljanju trdnosti tistih
tehnoloških povezav, ki so že po naravi
stvari zagotovljene (trdnost in stabil-
nost elektroenergetskega sistema se niko-
li nista bistveno spreminjali samo zara-
di tega, ker smo že poizkusili večino
možnih organizacijskih modelov).

Sklepna ugotovitev

Nihče ni sposoben organizirati učinko-
vitejše in racionalnejše proizvodnje
električne energije v šaleškem bazenu kot
delavci TEŠ in RLV. Pogoja za to sta na-
videz preprosta:

- to mora biti pglavitni cilj vseh
poslovnih delavcev,

- to se mora poznati slehernemu delav-
cu kot boljši zaslužek, bolj prijazno
bivalno okolje in jasnejša perspektiva
njegovih otrok.

Organizacija, ki temelji na takšni
poslovni strategiji, prav zagotovo ni v
opoziciji narodnogospodarskemu interesu.
Prej nasprotno./Ljubliša Savovič/

OPOMBA UREDNIŠTVA: Seveda pa te
opombe in gradivo v prilogi te številke
Rudarja še niso "uradni" material za
javno razpravo, temveč le informacija, s
katero želijo poslovodni in strokovni de-
lavci kombinata spodbuditi delovne kolek-
tive v njem k razmišljanju ...

RUDAR - INFORMATOR, glasilo kolektiva sestavljene organizacije REK Franc Leskošek-Luka, Titovo Velenje

Za izdajanje glasila skrbi uredniški odbor. Odbor sestavljata:

a) delegacija samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij: Peter Rezman (RLV - J. mehanizacija) - namestnik Ivan
Krežan (RLV - J. mehanizacija), Jože Kotnik (RLV - J. Pesje) - namestnik Polde Rober (RLV - J. Skale), TE Šoštanj
Zrinka Moškon (namestnica Jelka Kosar), ESO - Alojz Iršič (namestnica Nada Fedran), SIPAK - Tatjana Knez (namestnik
Roman Rebernik), APS - Franc Krajnc (namestnik Branko Sobočan), Tiskarna - Marja Boruta, Družbeni standard - Jože
Mirtič (namestnica Dragica Pohar), Zavarovanje - Anton Krajnc, DSSS SOZD REK - Peter Klemenšek (namestnica Tanja
Goljar);

b) delegacija delavcev in njihovih stalnih sodelavcev pri glasilu: Konstantin Kuzmin (KPO SOZD REK - odgovorni urednik),
Rafael Batič (DSSS SOZD REK - glavni in tehnični urednik), Diana Janežič (DSSS SOZD REK - novinarka reporterka),
Draga Lipuš (DSSS SOZD REK - novinarka lektorica), Suzana Zupan (DSSS SOZD REK - tajnica in stavka glasila), Irena
Seme - Tirnančič (referentka za informiranje v TE Šoštanj) ter predstavnik OK SZDL Velenje Ljubliša Savovič.

Predsednik uredniškega odbora: Jože Kotnik • Naslov uredništva: Titovo Velenje - Rudarska 6 (II. nadstropje, soba 23 - tele-
fon 855 231, interno 260)

Tiska DO Tiskarna REK Franc Leskošek-Luka, Titovo Velenje (Titovo Velenje - Štrbenkova 6, telefon 855 521, interno 301)
• Glasilo prejema vsi člani kolektiva brezplačno • Izhaja po potrebi • Naklada 6 500 izvodov

Nekaj podatkov in ugotovitev o poslovanju našega kombinata letos v prvem polletju

V prvem polletju 1989 je gospodarstvo v naši republici ustvarilo 205,7 milijona dinarjev prihodka, od tega 15 % z izvozom, delež akumulacije pa je znašal okoli 3 odstotke.

Dobiček je prijavilo 85 % pravnih oseb, preostale pa izgubo. Industrijska proizvodnja se je povečala za okoli 5 odstotkov, cene na drobno, ki so tudi kazalec inflacije, pa približno za petkrat. Zaradi spremembe predpisov in večjih obračunskih sprememb zaradi njih podjetja niso več morala dajati primerjalnih podatkov o poslovanju glede na enako obdobje v preteklem letu in zato je za kakršnokoli primerjanje njihovega poslovanja glede na enako obdobje v preteklem letu treba narediti dodatne preračune. In kako je, če to storimo, letos v prvem polletju glede na enako obdobje v preteklem letu posloval naš kombinat?

O tem je nekaj bilo napisanega že v prejšnjih številkah Informatorja, k temu pa dodajmo še te podatke in ugotovitve!

V rudniku so načrtovano proizvodnjo in načrtovane delovne učinke delavcev preseegli; doseženi odkop premoga 2,4 milijona ton pomeni presežek načrta za 1,5 % in približno enak odkop kot lani v prvem polletju.

Dosežena proizvodnja električne energije v TE Šoštanj 1,4 milijarde kWh pa je sicer bila za okoli 8 % manjša od načrto-

Zaloga premoga na deponiji našega kombinata so se nakopičile, z jesenjo pa naj bi se začele zmanjševati, saj v TE Šoštanj pričakujejo povečanje vključenosti svojih blokov v proizvodnjo električne energije.

vane, a približno za 9 % večja, kot je bila v prvem polletju lani; osnovni razlog za takšen obseg proizvodnje je bil predvsem elektrobilanci. K temu dodajmo še, da je konec junija bilo na deponiji našega kombinata okoli 1,1 milijona ton premoga.

Delovni organizaciji ESO se je letos zmanjšalo število domačih naročnikov njenih storitev in kupcev opreme, ki jo izdeluje, pridobila pa si je nekaj novih del v tujini. Zmanjšal se ji je tudi obseg storitev kooperantov.

Dejavnost v preostalih delih kombinata je bila pretežno v okviru načrtov.

Prihodki celega našega kombinata so v prvem polletju znašali 990 milijard dinarjev, odhodki pa kar 1 331 milijard dinarjev.

V RLV in TE Šoštanj je bilo izkazane 441 milijard dinarjev izgube.

Med pomembnejše stroške lahko uvrstimo materialne in energetske, osebne dohodke, obresti na kredite in stroškovno skupino amortizacija, investicijsko vzdrževanje, rudarska škoda in rudarske raziskave, pri tej skupini stroškov pa letos ni bila upoštevana revalorizacija amortizacije.

Določanje cen električne energije in s tem tudi energetskega premoga je še vedno spadalo v pristojnost zveznega izvršnega sveta in še naprej potekalo tako, da so cene električne energije in energetskega premoga zelo zaostajale za cenami industrijskih proizvodov. Primanjkljaj zaradi tega iz preteklih let se je v energetskih OZD kazal v pomanjkanju trajnih virov obratnih sredstev in vse večji zadolženosti, saj tekoči prilivi sredstev v njih niso zadoščali za pokrivanje nastalih odливov.

Likvidnostna situacija energetskih OZD je postala že kar kritična in skrbi zbujajoča. V RLV, na primer, se je zaradi likvidnostnih težav znesek najetih kratkoročnih kreditov v prvem polletju povečal z 99 na 327 milijard din in zanje je bilo treba poravnati 233 milijard din revalorizacijskih in 14 milijard din realnih obresti. Večino teh obresti pa so poravnali z novimi najetimi krediti. Ob blokadah žiro računov v maju in juniju so za preprečitev uvedbe hudih ukrepov za rudnik, vključno s stečajnim postopkom, morali sprožiti tudi akcijo v širši družbeni skupnosti, znotraj podjetja pa bo še naprej treba povsod ostro kontrolirati nastajanje in poravnavanje stroškov. To je ena prvih nalog RLV.

Delovna organizacija TE Šoštanj pa je v prvem polletju samo za premostitev likvidnostnih težav, ki jih je imela zaradi zalog premoga, morala najeti kredit v znesku 80 milijard dinarjev. Sploh si je tudi ta naša energetska delovna organizacija s težavo zagotavljala sredstva za poravnavo obveznosti. To kaže tudi podatek, da je za obresti za kredite morala plačati 52 milijard dinarjev, in blokada njenega žiro računa v juniju zaradi manjkajočih sredstev za odplačilo glavnice inozemskih kreditov, katere se je potem rešila z najetjem dodatnega kredita.

In tudi druge delovne organizacije v kombinatu so v prvem polletju imele težave z zagotavljanjem likvidnosti in so zaradi njih morale najemati drage kredite.

Število zaposlenih delavcev v kombinatu se je v prvem polletju zmanjšalo na 7 622 ali za 151; v RLV kljub relativno večji proizvodnji celo za 3,0 %.

Omejevanje zaposlovanja je imelo pozitivne posledice, a tudi nekaj negativnih. Med pozitivne spadajo predvsem povečanje produktivnosti delavcev in relativno manjši proizvodni stroški, med negativne pa tele:

- Ne zaposlimo več vseh naših študentov (predvsem neproizvodnih strok), ki končajo šolanje. Tako izobraženi mladi ljudje ostajajo brez zaposlitve.

- Število invalidnih delavcev v kombinatu se ne zmanjšuje kljub večanju mehanizacije in humanizacije dela, izboljševanju delovnega okolja, preventivnim zdravstvenim ukrepom in izboljševanju zdravstvenega varstva sploh.

- Ni pripravljenih dovolj novih proizvodnih programov za zaposlovanje invalidov in prezaposlovanje ekonomskih in tehnoloških presežkov delavcev, ki jih bomo morda ugotovili.

Povprečni bruto osebni dohodek na zaposlenega delavca v delovnih organizacijah našega kombinata je v prvem polletju znašal 7 190 311 dinarjev in bil tako v primerjavi z doseženim v enakem obdobju lani 6-krat večji. Povprečni čisti osebni dohodek na zaposlenega delavca v delovnih organizacijah našega kombinata pa je v prvi polovici leta znašal 4 344 950 din in bil tako za 50 % večji od doseženega povprečnega v gospodarstvu SR Slovenije (lani v prvem polletju pa za 40 %).

V letošnjem tretjem trimesečju sta bili uveljavljeni dve spremembi cen električne energije, ob novem zahtevku za spremembo 21. septembra pa je posredoval zvezni izvršni svet, čeprav po sedaj veljavni metodologiji oblikovanja cen električne energije (po tako imenovanih skupnih elementih) za to ni bilo tehtnih vzrokov. To kaže, da bo cene infrastrukturnih dejavnosti vlada v bodoče celo strožje nadzorovala, kot jih je doslej.

V preteklih mesecih je bil izdelan in na raznih nivojih v republici že tudi v razpravi sanacijski program za elektrogospodarstvo in premogovništvo. Kot je znano, pa so ta čas v sprejemanju tudi številni ukrepi protiinflacijske narave, ki jih je pripravil zvezni izvršni svet. Gre za okoli 20 zelo konkretnih ukrepov, zakonov, sprememb in dopolnitev zakonov. Obenem poteka tudi ponovna reorganizacija celotnega našega gospodarskega sistema v skladu z novim zakonom o podjetjih.

Delovna skupnost skupnih služb kombinata - služba za plan in analize

Energetik 9/1989

V letošnji septembrski številki Energetika, glasila delavcev TE Šoštanj, so izšli tile prispevki in sporočila:

Opravljen remont toplotne postaje I (V poletnih mesecih so vzdrževalci v TE Šoštanj opravili remont toplotne postaje I in jo tako pripravili za zanesljivo obratovanje v novi ogrevalni sezoni.)

Proizvodnja v poletnih mesecih (Marjan Jedovnický, vodja TOZD TE Šoštanj II, je povedal, med drugim, da bi v juliju

lahko v blokih TE Šoštanj 4 in 5 proizvedli 407 GWh električne energije, a so je le 88,2 GWh; verjetno zaradi elektrobilancnih vzrokov, vendar zaposleni delavci v TE Šoštanj - je dejal inženir Jedovnický - s takim režimom obratovanja niso zadovoljni, saj nikoli, ko pridejo na delo, ne vedo, kako in kaj bo z obratovanjem.)

Disciplina (Slobodan Rutar iz TOZD TE Šoštanj II meni, da delavci nasploh nimajo dobrega odnosa do svojega dela in tudi ne do svojih sodelavcev.)

Alkoholizem (Pavlica Šibanc, socialna delavka v TE Šoštanj pravi, da je bil letos na zdravljenju zaradi alkoholizma le en delavec TE Šoštanj. A bojda ne zato, ker bi jih v TE Šoštanj več ne bilo - le sodelavci jih iz "solidarnosti" ne opazijo.)

Deponija (premoga) sredi avgusta (Sredi druge polovice avgusta je bilo na deponiji našega kombinata 1 350 000 ton premoga, kar je toliko, - je rečeno v tem prispevku -, da bi, tudi če bi v rudniku prenehali odkopavati premog, bilo zadosti premoga za dva meseca proizvodnje električne energije v TE Šoštanj z vso zmogljivostjo.)

Krožki za boljše proizvodnjo - iz Priročnika zavoda za produktivnost dela v Ljubljani (Takšni krožki so pri nas nov način spodbujanja delavcev za inovacijsko dejavnost pri proizvodnji, iskanju novih proizvodnih programov in pri delu in poslovanju sploh.)

Družbenopolitične organizacije (Delavski svet TE Šoštanj je na svoji avgustovski drugič sklicani seji, ker prvič sklicana ni bila sklepčna, razpisal dela in naloge predsednika in dveh članov poslovodnega odbora DO TE Šoštanj ter vodje DSSS DO TE Šoštanj, poleg tega pa je na predlog sindikata DO TE Šoštanj imenoval člane razpisnih komisij.)

Smo v TE Šoštanj zadovoljni z načinom izplačevanja osebnih dohodkov? (Uvodno mnenje Stanke Boban, članice poslovodnega odbora DO TE Šoštanj za gospodarjenje in poslovno informatiko, o tem je: "V TEŠ smo lahko kar zadovoljni glede rezultata, ki smo jih do sedaj dosegli na področju osebnih dohodkov.")

Kadrovske vesti - avtorica M. Žagar (Konec avgusta je bilo v TE Šoštanj zaposlenih 739 delavcev.)

Spremenjen in dopolnjen zakon o podjetjih je bil dokončno sprejet 30. julija letos (Poleg zakona o podjetjih so bili spremenjeni in dopolnjeni še zakoni o računovodstvu, finančnem poslovanju in bankah.)

Portreti delavcev - Maks Lomšek (Maks Lomšek se je po dobrih treh desetletjih dela v TE Šoštanj upokojil. Prosti čas pa si že dolga leta krajša tudi s sestavljanjem križank za objavo v časopisih - predvsem v Energetiku in Rudarju.)

Poletja in dopustov je konec (Delavci TE Šoštanj, ki so letos preživljali letni dopust v počitniških kapacitetah TE Šoštanj ob morju in v planinah, so bili s svojim letovanjem v glavnem zadovoljni.)

Enodnevni zaslužek za prizadeta področja v Sloveniji (Delavci TE Šoštanj so prizadetim ljudem v poletnem neurju namenili enodnevni zaslužek.)

Povečanje članarine blagajne vzajemne pomoči (Povečana članarina za blagajno vzajemne pomoči delavcev TE Šoštanj znaša 10 000 dinarjev.)

Krvodajalska akcija (24. avgusta je bila v slovenjegraški bolnici prostovoljna krvodajalska akcija in na njej je darovalo kri tudi 22 delavcev TE Šoštanj.)

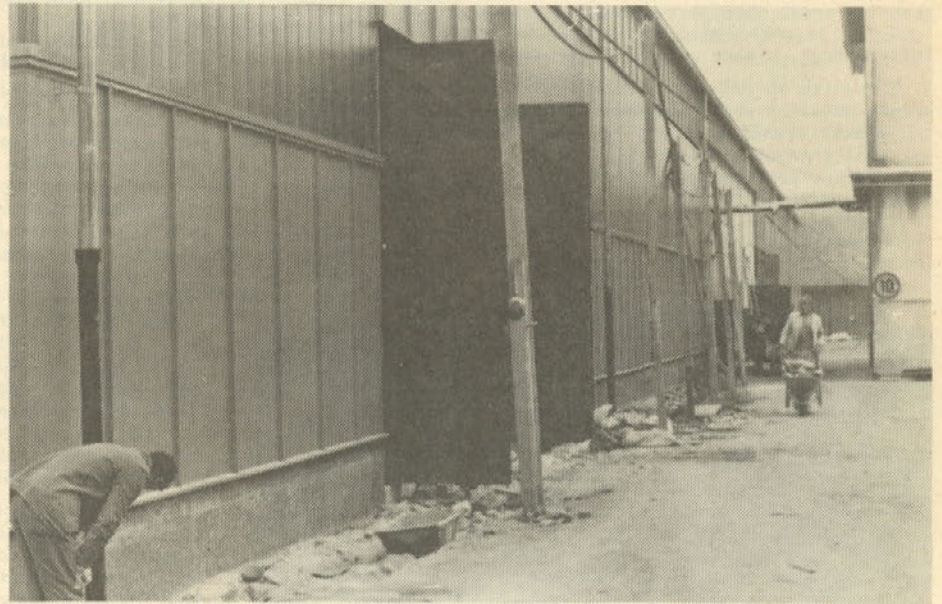
Če izgubimo čeke (Ob vsaki izgubi ali kraji čekovnih blanketov ali čekovne karte mora imetnik tekočega računa takoj obvestiti enoto banke, pri kateri ima tekoči račun.)

Kultura, kultura (Nadaljevanje prispevka Dušana Brešarja z njegovega popotovanja po Kitajski.)

Poleg teh je v tej številki Energetika izšlo še nekajotic, en popravek, slikovni prispevek o graditvi TE Šoštanj leta 1955, križanka Glavna mesta Evrope, prispevek o rezultatih tekmovanja delavcev TE Šoštanj 20. avgusta v ribolovu in nekaj šal. /Uredništvo Rudarja-Informativna/

Še ena nova pridobitev v našem kombinatu ob letošnjem 8. oktobru, prazniku občine Velenje:

NOVA TOVARNIŠKA HALA SIPAKA

Ob prihodu na območje naše delovne organizacije Sipak verjetno vsakemu obiskovalcu pogled najprej obstane na še eni zgrajeni novi proizvodni hali. To novo tovarniško poslopje je veliko presenečenje posebno za vse tiste, ki, denimo, kakšnega pol leta niso imeli opravka v Sipaku. Saj nova hala je "zrastla" prav v tem času. In velika, kot je - kar s 3 000 kvadratnimi metri delovnih prostorov - obeta, da v prihodnje delavci Sipaka pri uresničevanju svojih proizvodnih programov ne bodo več imeli problemov zaradi pretesnih delovnih prostorov.

Ta nova hala Sipaka bo prav tako kot nova hala delovne organizacije našega kombinata APS za opravljanje rednih tehničnih pregledov motornih vozil slovesno odprta ob letošnjem 8. oktobru, prazniku naše občine. To je še posebno razveseljivo zato, ker je dokaz, da časi gospodarskih razmer, v katerih se je dalo graditi nove tovarne in z njihovim odpiranjem proslavljati praznike, še niso minili.

Misli delavcev Sipaka so sedaj večinoma že naravnane v načrtovanje dela v novi proizvodni hali. In tudi naš pogovor s predsednikom delavskega sveta Sipaka Bojanom Hribarjem o dejavnosti delavskega sveta Sipaka je kaj hitro nanesel na novo proizvodno halo in delo v njej.

Besedo ima predsednik delavskega sveta Sipaka Bojan Hribar

Predsednik delavskega sveta v Sipaku sem postal pred enim letom, že v prejšnjem mandatnem obdobju pa sem bil njegov član.

Naš delavski svet se sestane enkrat na mesec in takrat obravnava vse tekoče zadeve; na rednih sejah delavskega sveta potrjujemo razne sporazume, sprejemamo operativne načrte, dovoljujemo prelivanja sredstev iz sklada v sklad, včasih obravnavamo tudi kakšno pritožbo kakega našega delavca, na vsaki seji pa sklepamo tudi o novih cenah naših izdelkov.

V aprilu smo v delavskem svetu precej razpravljali tudi o izgradnji naše nove proizvodne hale. Takrat smo se namreč odločali o začetku njene graditve in izbirali podjetje, ki naj bi jo gradilo. Pogodbo o izgradnji hale smo potem podpisali s slovenjegraško enoto beograjskega podjetja Progres; z njim smo sklenili tudi sporazum o skupnem financiranju izgradnje hale.

Ob podpisu pogodbe aprila o izgradnji hale je bila predračunska vrednost investicije za njeno gradnjo 9 milijard dinarjev in svojih sredstev smo takrat imeli le za 15 odstotkov predračunske vrednosti, za preostanek pa smo dobili posojilo pri Progresu in ta kredit smo že začeli odplačevati.

MODEL ORGANIZIRANOSTI ELEKTROGOSPODARSTVA IN PREGOVNIŠTVA SOCIALISTIČNE REPUBLIKE SLOVENIJE

Uvodne opombe

1. Izhodiščna zahteva je povečanje gospodarnosti celotnega reprodukcijskega kroga (od proizvodnje do porabe električne energije).

2. V razmerah prehajanja od dogovorne k tržni ekonomiji to pomeni tudi zahtevo po drugačni uporabi organizacijskega instrumentarija. Le-ta naj bi bil namenjen predvsem spodbujanju, ne pa blokadi različnih oblik podjetništva in tržnega obnašanja.

3. Poudarjanje omejitvenih prvin svobodnega podjetništva in specifičnosti energetike kot osnovnih izhodišč organiziranja pomeni vnaprejšnjo blokado možnosti racionalnejše proizvodnje in porabe električne energije.

Izhodišča modela

4. Sprememba organizacije je smiselna le, če je nova forma ustreznejši okvir za učinkovitejše poslovanje. V tržnem okolju je organizacija, neglede na panogo, usmerjena predvsem k ekonomskemu optimumu (h kar najboljšemu gospodarjenju). To pa je povsem drugačno izhodišče, kot ga ima sedanja organiziranost elektrogospodarstva in pregovništva, pri kateri sta za osnovni cilj poslovnega združevanja bila razglasila varovanje tehnično-tehnološke enotnosti sistema in povečanje učinkovitosti upravljanja na podlagi dogovorne ekonomije.

5. Dejavnost elektrogospodarstva in pregovništva potrebuje enostavno in fleksibilno organizacijo, ki bo brez nenehnih velikih reorganizacij zadosti širok okvir za:

- razvoj različnih lastninskih in upravljaljskih modelov;
- uvažanje prvin dejanske konkurence med proizvajalci električne energije oziroma tržnih mehanizmov (de)motivacije (ne) dela;

- uvažanje različnih kombinacij formalno-pravnih instrumentov zaščite javnega interesa z instrumenti soupravljanja na podlagi solastništva v podjetjih elektrogospodarstva in pregovništva.

6. Organizacijski model, ki ga predlagamo, izvira iz predpostavke, da je treba zagotoviti čim višjo stopnjo neodvisnosti obratovalne in razvojne stabilnosti EES od formalne organizacijske strukture proizvodnih subjektov (nosilcev), po drugi strani pa onemogočiti, da samo posamezna podjetja elektrogospodarstva in pregovništva "subvencionirajo" ekonomsko nerentabilno proizvodnjo oziroma porabo energije.

7. V prvi vrsti je potrebno postopno nadomeščanje glavnih organizacijskih institutov (skupkov pravnih določb) dogovorne menjave sistema EGP z okoljem (z ISEP, interesno skupnostjo elektrogospodarstva in pregovništva) in "ekonomije zidanja stroškov" (poslovne združbe in koordinacije EGP):

- s kapitalno objektivizirano odgovornostjo porabnikov (države) in proizvajalcev za dolgoročno stabilnost ter racionalnost samooskrbe SRS z električno energijo,

- z onemogočanjem formalno-organizacijskih povezav med proizvodnimi celotami, ki bi ovirale že tako omejene možnosti in učinke medsebojne konkurence in povečevale avtarkičnost (samozadostnost) sistema v celoti,

- s formalizacijo sedaj bolj kot ne zamegljenih stroškov, ki izvirajo iz namestitve proizvodnih kapacitet na določenem kraju.

Konkretizacija predlaganega modela

8. Proizvodna podjetja se organizirajo predvsem po geografskem principu. Ena izmed temeljnih zahtev uspešne organizacije

je enodimenzionalnost principa podjetniškega zaokroževanja (geografski, funkcionalni ...). V proizvodnji hidro- in termoelektrične energije je v svetu prevladujoč geografski princip organiziranja posebnih podjetij. Tudi v SRS so edini otipljivi izvodi organiziranja podjetij definirani predvsem po porečjih in termoenergetskih bazenih.

9. V javnem podjetju, ki ga ustanovi družbenopolitična skupnost, so koncentrirane vse ekonomske in tehnološke sistemske prvine EES, ki so nujne (!) za zaščito javnega interesa, skladno delovanje elektroenergetskega sistema in enakopraven položaj proizvodnih podjetij. Gre predvsem za funkcije republiškega centra vodenja obratovanja, menjavo med EES in okoljem, strategijo razvoja objektov, gospodarjenje s sredstvi razširjene reprodukcije, menjavo z drugimi elektroenergetskimi sistemi ... Model omogoča tudi, da je to podjetje konkretizirani nosilec nadzornih in soupravljaljskih pravic ter odgovornosti, ki izvirajo iz ugotovljenega (ali določenega) deleža državnega (javnega) kapitala v posebnih podjetjih.

10. Menjava med EES in drugimi sistemi ureja direktno javno podjetje z dolgoročnimi pogodbami. Enako lahko velja tudi za velike porabnike (lahko pa je ta menjava urejena tako kot pri široki porabi - prek distribucije). Javno podjetje je kupec električne energije od proizvodnih podjetij. Distribucijska podjetja delujejo v osnovi po principu prodaje na drobno v drugih panogah.

11. Distribucija se organizira po principu trgovskih podjetij (za prodajo na drobno). Medsebojna konkurenca teh podjetij nima bistvenih učinkov, zato je možna združitev (enotno podjetje distribucije, z enotami po posameznih distribucijskih območjih). Model prav tako omogoča rešitev, po kateri je distribucija funkcija javnega podjetja.

12. Sedanje OZD spremnih ali stranskih dejavnosti se izločijo v popolnoma samostojna podjetja (brez sistemskih organizacijskih povezav s podjetji EES) ali pa vključijo v ta podjetja kot deli, ki nimajo podjetniške subjektivitete. Ohranjanje razvojnih in drugih poslovnih povezav pa lahko temelji le na soupravljanju na podlagi do sedaj združenega kapitala ali novih skupnih vlaganj.

Grafično je predlagani makroorganizacijski model prikazan na shemi A, objavljeni na naslednji strani.

Skupna podjetniška organiziranost energetike v šaleškem bazenu

Uvodne opombe

1. V svetu ni poznan primer vlaganja kapitala v rudnik lignita oziroma rjavega premoga brez predhodne zagotovitve objektov za oplemenitenje. Pretežno gre za termoenergetske objekte. Lignit, zlasti odkopan v globinah, ne more sam konkurirati drugim energentom. V prostorsko, tehnološko in poslovno ustrezni organizacijski povezavi premogovnika in termoenergetskih objektov pa postaja proizvedena kWh energije na podlagi lignita zelo konkurenčna.

2. Le v povojni Jugoslaviji smo si "umislili" organizacijsko ločitev finalnih termoenergetskih objektov od premogovnikov. Tako zastavljena organizacija je "skregana" ne le z ugotovitvami sodobne organizacijske teorije velikih monoproduktivnih sistemov, temveč tudi z izhodiščem za njihovo usmeritev k ekonomskemu optimumu.

Kakšna oblika organiziranja energetike v šaleškem bazenu je najprimernejša z vidika temeljnega cilja: usmeritve k ekonomskemu optimumu izkoriščanja energetskih potencialov?

3. Predhodno vprašanje je, kakšna organizacijska forma bo "predpisana" za celotno dejavnost. Prepričani smo (to potrjujejo tudi analize ITEO - inštituta v Ljubljani za trženje, ekonomiko in organizacijo, izkušnje po svetu in tudi izkušnje iz prejšnjih obdobij organiziranosti EGP), da enotno podjetje je na narodnogospodarski ravni zaradi razvejenosti in velikosti sistema ne more biti učinkovito niti z upravljalškega niti z ekonomskega vidika. V centralizirani organiziranosti velikih sistemov odpovejo predvsem vsi tisti pozitivni učinki na ekonomiko, ki jih imajo prvine poslovne avtonomije. Tudi v sedanjih organiziranosti je administrativno določanje vseh bistvenih prvin poslovanja EGP temeljni vzvod "zidanja" stroškov in neracionalnosti poslovanja.

4. Po drugi strani pa so analize pokazale, da je pravno-formalna razbitost sistema na pretirano število temeljnih organizacij in delovnih organizacij naravnost v nasprotju z možnostmi usmeritve k ekonomskemu optimumu. V večini primerov je usmeritev k ekonomskemu optimumu na nižjih nivojih vir izgube na višjih, kar se na koncu pokaže kot poslovna neuspešnost vseh.

5. Menimo, da je skupna podjetniška organiziranost obeh energetskih dejavnosti najustreznejši organizacijski okvir za uveljavljanje usmeritve k ekonomskemu optimumu v šaleškem bazenu. Dosežena raven dejanskih poslovnih povezav med TEŠ in RLV omogoča hiter prehod na takšno organiziranost.

(Opomba: Kratak prikaz proizvodno-tehnoloških in poslovno organizacijskih izhodišč usmeritve k ekonomskemu optimumu energetske dejavnosti v šaleškem bazenu je podan v nadaljnjem uokvirjenem besedilu.)

6. Obratovalno in razvojno soodvisnost pridobivanja premoga in proizvodnje električne energije v šaleškem bazenu je mogoče ponazoriti s treh vidikov:

• Z vidika tehnološke kompatibilnosti (združljivosti) je treba ugotoviti, da se, zlasti od 1965. leta, celotna tehnologija rudnika prilagaja masovni proizvodnji premoga za potrebe TEŠ. Po drugi strani pa je v objektih TEŠ instalirana tehnologija, katere obratovanje je ekonomično najbolj zanesljivo z uporabo velenjskega lignita. Celotna medsebojna, notranja in okoliška transportna infrastruktura je prilagojena tej povezavi.

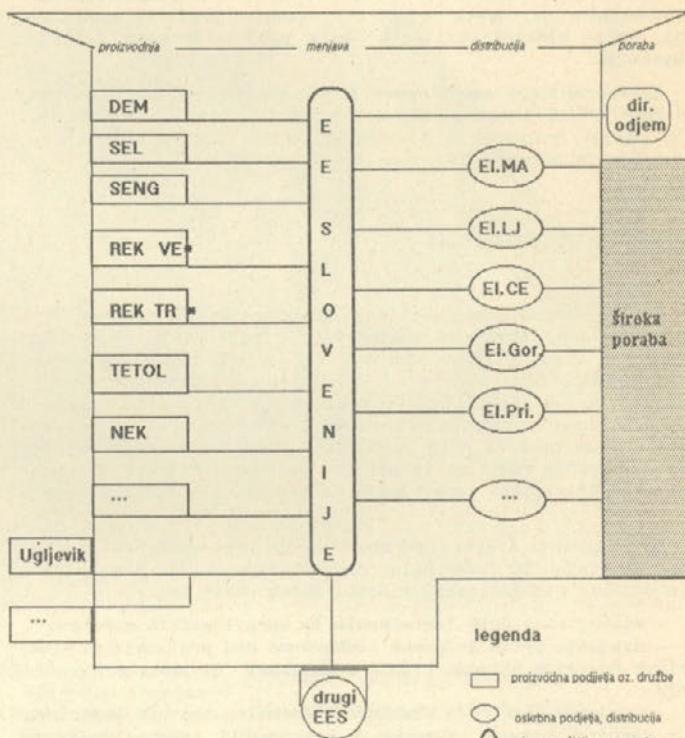
• Že vrsto let zapored se več kot 80 procentov proizvodnje DO RLV "pokuri" v objektih TEŠ. Le-ti pa zlasti v zadnjih letih za svoje obratovanje uporabljajo skoraj 100-odstotno velenjski lignit. Dosedanji poskusi obratovanja s tako imenovanimi "tujimi premogi" (vsemi premogi, ki niso iz RLV) so bili simbolični in bolj taktične kot ekonomske narave. A tudi v takih količinah je kurjenje teh premogov negativno vplivalo na tehnične naprave in tehnološke postopke v TEŠ ter povečevalo stopnjo onesnaženosti zraka. Dovoz večjih količin teh premogov v šaleško dolino pa bi bil skrajno problematičen tudi s transportnega vidika. Vsekakor bi se ob investicijah v železniški promet in poskusih, da bi zagotovili trajnejše dobave premoga od drugod, cena tega premoga bistveno spremenila. V tem dejstvu pa je vsebovan tudi dolgoročni ekonomski vidik poslovnega povezovanja med TEŠ in RLV.

• Vpliv obeh energetskih dejavnosti na okolje v šaleški dolini je izrazito močan. Ni mogoče govoriti ne za eno ne za drugo o ločeni odgovornosti za ekološko preobremenitev okolja, zlasti pa ne o odgovornosti za posledice zmanjševanja oziroma ustavitve obratovanja TEŠ. Tako sta obe "obsojeni" na skupno reševanje te problematike. In ker gre za tehnološko in poslovno izredno zapleteno problematiko, je sleherno "komisijsko" sodelovanje neučinkovito. Pomen teh skupnih zadev je pač tak, da terja ali zakonsko normativno ali trdno pogodbeno ali pa upravljalško podlago reševanja. Ekološka problematika mora postati bistvena skupna sestavina poslovne strategije obeh energetskih dejavnosti v šaleški dolini.

7. Vsi trije navedeni vidiki so le navidezno v nasprotju z usmeritvijo k ekonomskemu optimumu EES. (Na primer: Učinkovito čiščenje dimnih plinov v TEŠ bi omogočilo takšno povečanje obratovanja že zgrajenih objektov, da bi bilo tako z ekonomskega kot ekološkega vidika veliko bolj sprejemljivo kot izgradnja novih energetskih objektov v SRS, hkrati pa bi omo-

gočilo zmanjševanje stroškov proizvodnje premoga na energetsko enoto.)

8. Sedanja organizacijska struktura energetske dejavnosti v šaleški dolini je neusklajena z doseženo stopnjo ekonomskega razvoja in dejanske proizvodno-tehnološke soodvisnosti. Obe fazi, ki predstavljata vertikalno členitev dejavnosti, sta organizacijsko premalo čvrsto medsebojno povezani, da bi lahko izkoriščali prednosti, ki jih v velikih monoproduktivnih sistemih omogoča usmeritev k optimumu z vidika ekonomike končnega proizvoda. Še več: sedanja organiziranost nemalokrat

SHEMA A: Makroorganizacija oskrbe SR Slovenije z elektroenergijo

postavlja v nasprotje optimume RLV in TEŠ. (Na primer: Izhodiščna zahteva ekonomike RLV - spraviti na površje maksimalno proizvodnjo, ki jo omogočajo kapacitete, je v nasprotju z izhodiščno zahtevno ekonomike TEŠ - imeti na deponiji čim manjše količine premoga.)

9. Le upravljalški nivo, ki obvladuje obe fazi proizvodnje z vidika ekonomike končnega proizvoda, ter organizacijska struktura, ki stimulira celotno dejavnost, da zmanjša interno ceno vseh faz proizvodnje kWh energije, omogočata usmeritev energetike v šaleški dolini k ekonomskemu in družbenemu optimumu. To pa naj bi bila osnova poslovne strategije, ustrezno kateri je treba zastaviti tudi organizacijsko strategijo.

Proizvodno-tehnološka in poslovno-organizacijska izhodišča za usmeritev energetske dejavnosti v šaleškem bazenu k ekonomskemu optimumu

1.

Velenjski elektroenergetski kombinat proizvaja več kot tretjino električne oziroma polovico termoelektrične energije v SRS. Obratovanje termoelektričnih objektov je za sleherni EES pomembno predvsem zaradi neodvisnosti od vremenskih razmer ter stabilnosti in fleksibilnosti proizvodnje. Objekti TEŠ (s skupno močjo nekaj manj kot 700 MW) so tako po tehnološki kot po obratovalni plati najbolj zanesljivi del EES.

Tabela 1: Proizvodnja električne energije v TEŠ, primerjalno z vsoto proizvedeno električno energijo v SRS - v GWh na pragu:

	1986	1987	1988	1989 (ocena)	1986-1989
SRS	10 158	9 259	9 050	9 305	37 772
TEŠ	3 448	2 732	3 125	3 073	12 378
%	33,9	29,5	34,5	33,0	32,8

Tabela 2: Proizvodnja električne energije v TEŠ, primerjalno z vsoto proizvedeno termoelektrično energijo v SRS (TE in NEK) - v GWh na pragu:

	1986	1987	1988	1989 (ocena)	1986-1989
SRS					
(TE+NEK)	7 226	5 846	5 935	6 109	25 116
TEŠ	3 448	2 732	3 125	3 073	12 378
%	47,7	46,7	52,7	50,3	49,3

2.

Zaradi povezanosti z DO RLV je proizvodnja TEŠ stabilna tudi z vidika dobave goriv. Odkopne zaloge premoga v šaleškem bazenu pri sedanjem nivoju pridobivanja zadoščajo za okoli 40 let (do leta 2030), nato pa pri zmanjšani nivoju pridobivanja še za 20 let. Proizvodni potenciali RLV so tehnološko in ekonomsko optimalno izkoriščeni pri letni proizvodnji 4,7 milijona ton premoga.

Tabela 3: Proizvodnja, plasma v energetiko in kvaliteta v zadnjih letih:

	1987	1988	(1-8) 1989
Proizvodnja v tonah	4 702 900	4 737 000	3 155 720
Plasma v energetiko - v tonah	3 932 422	4 211 568	2 974 372
- v %	83,6	88,9	88,5
Kalorična vrednost (kJ/kg)	9 335	9 169	9 730
- v %	100	98,2	104,2

Tabela 4: Primerjava učinka delavca na dnino med rudniki z globinskimi kopovi v SFRJ - v kg premoga:

	rudniški		jamski		odkopni	
	1986	1987	1986	1987	1986	1987
RLV	4 160	4 156	5 130	5 122	15 900	17 853
Kreka	2 030	2 471	2 600	2 680	14 760	13 686
Lubnica	630	1 318	1 330	1 774	3 720	5 802

3.

Ob že znani izredno visoki ravni vzdrževanja in tehnične zanesljivosti agregatov TEŠ pa je z dokončanjem investicije NOP tehnično-tehnološka stabilnost in urejenost šaleškega energetskega kompleksa zagotovljena tudi dolgoročno.

Ob dokaj veliki fizični produktivnosti v rudniku, visoki ravni usklajenosti obratovanja RLV in TEŠ ter dokaj urejenih medsebojnih poslovnih povezavah so postavljene podlage za nadgraditev tehnično-tehnološkega optimuma tudi z ekonomskim optimumom pridobivanja energije v šaleškem bazenu. To omogoča, da velenjski REK na ekonomsko sprejemljiv način (torej po konkurenčni ceni) v prihodnjih desetletjih pošilja v slovensko elektroenergetsko omrežje količine energije, kot so prikazane v tej tabeli.

Tabela 5: Možna proizvodnja električne energije v TEŠ pri različnih količinah dobavljenega premoga (normativ: 12 000 kJ za kWh, kvaliteta premoga 9 600 kJ/kg, poraba premoga 1,25 kg/kWh):

premog (v 1000 tonah)	4 900	4 800	4 700	4 600	4 500	4 400	4 300
el. energija (v GWh na pragu)	3 920	3 840	3 760	3 680	3 600	3 520	3 440

Pomen te proizvodnje za dolgoročno stabilnost EES (elektroenergetskega sistema) je še večji, če upoštevamo sposobnost delovanja agregatov TEŠ v izravnavi ter neodvisnosti od hidroloških razmer. Tako obratovalno kot razvojno pa zanesljivosti delovanja objektov TEŠ ni mogoče obravnavati brez upoštevanja ustvarjenih tehnoloških in poslovnih povezav z RLV.

4.

Sleherni sistem je nenehno izpostavljen delovanju entropije (spreminjanja energije v veličino, ki se ne more spreminjati v mehansko delo). Naravna entropija energetike v šaleški dolini je že planska kategorija, zaradi precejšnje oddaljenosti pa je ne kaže obravnavati skupaj z

aktualnimi vprašanji stabilnosti in ekonomske učinkovitosti EES velenjskega REK.

Bolj kot to sta sedaj aktualna tista vzvoda za ogroženost stabilnosti sistema REK, ki se nanašata na ekonomski položaj in ekološko. Dolgoletno depasiranje cen električne energije je ob neurejenih poslovnih in dohodkovnih odnosih v EGP lociralo večji del sistemskih izgub prav k največjemu proizvajalcu električne energije v Sloveniji. Če se je celotni EES zaradi nerešenega vprašanja trajnih virov obratnih sredstev, nedoseženega prihodka in stroškov bančnega kreditiranja tekočega poslovanja "zajedel" v substanco normalnega poslovanja in razvoja, potem za REK to velja še bolj izrazito.

Vsi ukrepi za racionalizacijo stroškov in povečanje učinkovitosti dela, ki so jih v zadnjih letih izpeljali v RLV in TEŠ, ne dajejo v takšnih razmerah ustreznih rezultatov, saj bi v normalnih gospodarskih razmerah govorili o izjemnih uspehih. Sedaj sta zadolženost in nelikvidnost energetske dejavnosti v šaleškem bazenu dosegli tak obseg, da prav ničesar ni mogoče spremeniti brez bistvenih sistemskih sprememb (na področju cen, organizacije in ekonomskih odnosov v EGP ter sistemskih pokrivanja kreditnih obveznosti in zagotavljanja trajnih virov obratnih sredstev).

5.

Reševanje vprašanja ekološke sanacije objektov TEŠ je usodnega pomena ne le za energetiko v šaleški dolini, temveč za stabilnost EES SRS nasploh. Tako z obratovalnega kot z ekonomskega vidika gre za najučinkovitejšo in najcenejšo investicijo za ohranjanje doseženega nivoja zagotavljanja potreb slovenske družbe po električni energiji. Ta sanacija bi ob ekonomski sanaciji omogočila kontinuiteto tehnološko in ekonomsko optimalnega izkoriščanja proizvodnih činiteljev RLV in TEŠ. Brez drugih pomembnejših vlaganj v tehnologijo bi kombinat zagotavljal Sloveniji še naprej eno tretjino potrebne električne energije.

6.

Zasuk v poslovni, organizacijski in razvojni strategiji (predvsem z ekološkega vidika) energetike SRS je izhodiščni pogoj tudi za nadaljnjo usmeritev energetske dejavnosti v šaleškem bazenu k ekonomskemu optimumu. S podjetniškimi organiziranjem poslovnega sistema REK pa bi bili sproženi tržni in upravljalški instrumenti za njegovo interno racionalizacijo. V prvi vrsti gre za tiste ukrepe, ki jih sleherni podjetje izvaja v prid usmeritve k stroškovnemu optimumu z vidika končnega proizvoda. Rezerve obstajajo predvsem na področju organizacijskega delovnega prilagajanja RLV proizvodnji TEŠ. Prav gotovo pa bi princip internih cen tako obeh faz skupaj kot vsake posebej dokončno stimuliral k povečanju ekonomskih učinkov, ki jih omogoča sedanja raven mehaniziranosti RLV, oziroma k povečanju povprečne fizične storilnosti na delavca. K temu prištevamo še učinke možnih racionalizacij v upravljalškem sistemu in pri organiziranju skupnega izvajanja poslovnih funkcij. Skratka, gre za sistem, ki je tehnološko in poslovno že usmerjen k ekonomskemu optimumu v prid dolgoročne stabilnosti in racionalnosti EES. Predtem pa se je treba v EGP spoprijeti z dejstvom, da nihče ne more organizirati učinkovitejše, racionalnejše in stabilnejše proizvodnje električne energije v šaleški dolini kot RLV in TEŠ skupaj.

7.

Trdna medsebojna poslovna povezanost obeh energetske dejavnosti ni le v prid stabilnosti in ekonomske učinkovitosti EES SRS, ampak tudi podpora dolgoročni stabilnosti ter humanizaciji pogojev za delo in življenje v šaleški dolini.

8.

Osnovni mehanizmi za interno usmeritev kombinata k ekonomskemu optimumu

I. makroorganizacijski

- skupna podjetniška organiziranost obeh faz (pridobivanje premoga, proizvodnja termoelektrične energije) - enoten poslovni sistem
- visoka raven funkcionalne decentralizacije

II. razvojni

- ekološka sanacija objektov TEŠ (po projektu)
- zagotovitev kontinuitete proizvodnje premoga (4,3 - 4,9 milijona ton na leto)

III. ekonomski

- usmerjanje ekonomske podjetja z vidika skupnega končnega proizvoda
- izdelan mehanizem (de)motivacije odstopanj od planiranih kazalcev gospodarjenja posameznih ekonomskih oziroma delovnih celot

IV. upravljalški

- jasna opredelitev odgovornosti in pristojnosti vrhnje ravni podjetja na področju menjave z okoljem
- popolna poslovna avtonomija odločanja organizacijskih podsistemov glede uporabe prihrankov pri stroških

Izhodišča možnega povezovanja energetike z drugimi dejavnostmi v našem kombinatu

Uvodne opombe

1. Bolj kot ne je jasno, da bodo spremembe družbeno-ekonomskih odnosov v narodnogospodarskem okolju nasploh in energetiki posebej imele za posledico tudi vsebinsko spremembo osnov in mehanizmov povezovanja med energetiko in drugimi dejavnostmi v REK.

2. Potrebna je predvsem objektivna presoja tistih prvin sedanje organizacije REK, ki so najbolj problematične z vidika:

- prehoda od koncepta združenega dela h konceptu podjetništva,
- združljivosti z izhodišči predlaganega modela organiziranosti energetske dejavnosti.

3. Z vidika "internih vzvodov reorganiziranja" pa sta pomembni predvsem tile dve vprašanji:

- Ali, kako in katere prvine sedanje integriranosti je možno še naprej razvijati v skladu s temeljnimi principi sodobne, tržno zasnovane organizacije?
- Kakšna je najustreznejša kombinacija formalno-organizacijskega in upravljalškega instrumentarija z vidika potrebe po hkratnem povečanju poslovne učinkovitosti energetike in razvojne dinamičnosti drugih dejavnosti?

4. Iskanje ustreznega organizacijskega odgovora na notranje in zunanje izzive pa naj bi se izognilo temale dvema ekstremoma (skrajnostima):

- sedanjemu evforičnemu poudarjanju (v pretirano dobrem razpoloženju) popolne "profitne" determiniranosti (vnaprejšnje določenosti) povezovanja,
- vztrajanju pri sistemu ciljev, ki bi bili nekaj povsem drugega (ali celo nasprotnega) kot neposredni ekonomski interesi tistih, ki se povezujejo.

Oris osnovnih povezav med sedanjimi dejavnostmi v REK

5. Očitna je visoka stopnja povezanosti energetskih dejavnosti v REK. Dosežena raven odvisnosti k ekonomskemu optimumu usmerjenega izkoriščanja energetskih potencialov šaleškega bazena od trdnosti poslovnih povezav med dejavnostjo pridobivanja premoga in dejavnostjo proizvodnje električne energije je realna podlaga organiziranja tehnološko in ekonomsko integriranega poslovnega sistema ter skupne poslovne strategije. To naj bi bilo hkrati osnovno izhodišče organizacijske strategije.

6. Druge, sedaj poslovno samostojne dejavnosti (OZD) so se bolj kot ne razvile iz spremnih oziroma stranskih dejavnosti premogovništva. V poslovnih ciljih energetike so te dejavnosti bile opredeljene med drugim tudi kot način odpiranja nadomestnih delovnih mest in gospodarskih potencialov okolja za čas po prenehanju energetske dejavnosti. Če izvzamemo tidve projekcijski izhodišči povezovanja (zgodovinsko in dolgoročno strateško-razvojno), pa lahko neenergetske dejavnosti glede na intenziteto in naravo sedanjih poslovnih povezav z energetiko razvrstimo v grobem v tri skupine:

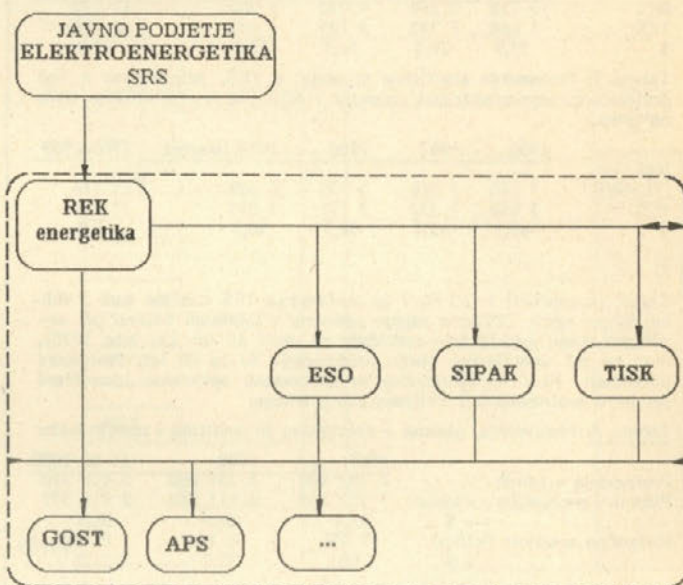
- APS, DST - dejavnosti z dokaj močnimi delovnimi povezavami; zaradi obsega plasmaja storitev je dejavnost APS bolj kot ne spremnega pomena za energetiko in DST nekoliko, saj je delež njegove "prodaje" izven REK vse večji;
- ESO - pri njem je pomemben integracijski dejavnik predvsem delna proizvodno-programaska navezanost oziroma precejšnja "prodajna" odvisnost od RLV;
- SIPAK, TISK - pri njiju ni direktnih temeljnih poslovnih povezav z energetiko, kar pa ne pomeni, da ni interesov za funkcionalno povezovanje.

Popolna sprememba oblik in (ali samo) osnov povezovanja?

7. Predhodno vprašanje je, ali je nujna tudi popolna sprememba strategije in ciljev, ki so zapisani v sedanjem sporazumu o združitvi. Večina teh ciljev in nalog bo namreč še naprej aktualnih in jih bo treba upoštevati v takšnih ali drugačnih povezavah.

8. Potrebno je ugotoviti:

- da organizacijsko povezovanje energetike z drugimi dejavnostmi ni edini in najpomembnejši instrument za uresničevanje njenih družbeno-ekonomskih nalog v okolju,
- da pa hkrati to povezovanje samo po sebi ne obremenjuje možnosti usmeritve energetike k ekonomskemu optimumu oziroma ne deluje nujno kot destimulacija razvoja neenergetskih dejavnosti.

legenda

- meje poslovnega sistema REK
- meje družbenih, oz. mešanih podjetij REK
- vlaganje oz. združevanje kapitala

HEMA B: Možnosti povezovanja energetske z neenergetskimi dejavnostmi REK na podlagi vlaganja oziroma združevanja kapitala

9. Z vidika ekonomskih učinkov (ne)povezovanja je torej bolj kot odgovor na vprašanje o spremembi oblik organiziranosti potrebna sprememba osnov združevanja in mehanizmov upravljanja. Skupne organizacijske tvorbe ali drugačno poslovno povezovanje energetike z samostojnimi podjetji neenergetskih dejavnosti naj bi temeljile:

- ali na soupravljanju in soodgovornosti na osnovi združenega kapitala in sorazmerno z njim
- ali pa na neposredni podreditvi poslovanja in razvoja posameznih dejavnosti nadzoru poslovanja in strategiji razvoja energetskega podjetja (kar pomeni, da ne moremo govoriti o samostojnem podjetju).

10. Odločitev za eno ali drugo obliko povezovanja je pač samostojna poslovna odločitev sedanjih OZD. Skupno pripravljene predloge spremembe organizacijske forme in odnosov znotraj REK pa naj bi bil združljiv z organizacijo in "pravili igre", ki jih predlagamo za raven EGP. V osnovi to pomeni, da so problematične organizacijske rešitve, ki bi posamezne dejavnosti varovale pred konkurenco in jim zagotavljele socialni status, hkrati pa jim omogočale normativno zaščito popolne poslovne avtonomije.

Bojan HRIBAR: "Večina delavcev Sipaka čuti tudi precejšnjo pripadnost svoji delovni organizaciji."

Kolikor vem, pri graditvi hale nismo imeli nobenih posebnih težav in jo bomo tako lahko slovesno odprli v soboto, 7. oktobra - torej ob prazniku naše občine.

V novi hali bomo montirali polavtomatske in avtomatske stroje za pakiranje različnega blaga in linije za sestavljanje tovorov blaga s paletami za transport, kar sedaj poleg drugega delamo v naši proizvodni hali, zgrajeni pred dobrimi sedmimi leti, in smo zato že zelo na tesnem s prostorom.

Naročil za delo imamo precej, a prav zaradi pretesnih delovnih prostorov vseh letos nismo mogli izpolniti pravočasno. Težave imamo tudi s pridobivanjem novih delavcev z visoko izobrazbo, zlasti elektro stroke.

Po časopisih smo oglašali potrebe po novih delavcih, v oglasih zagotavljali tudi stanovanja zanje pa stimulativne osebne dohodke, obljubljali, da jim bomo omogočili tudi strokovno izpopolnjevanje doma in v tujini, a nam ni uspelo pridobiti niti enega strokovnjaka za elektroniko.

Pri našem elektro razvoju, pri katerem delam tudi jaz, kot projektant, smo tako zaposleni samo štirje delavci.

Letos smo že pripravili dokumentacijo za pet linij za pakiranje in 'paletizacijo', do konca leta pa moramo pripraviti projekte še za sedem takšnih linij.

OBVEŠTILO

predsedstva osnovne organizacije
Rdečega križa REK Titovo Velenje

Skladno z republiški določili bomo vsi delavci našega kombinata, ki smo člani njegove osnovne organizacije RK, v obliki odtegljaja od osebnih dohodkov za september (torej pri izplačanih osebnih dohodkih sredi oktobra) plačali letošnje članarino za RK, ki znaša 1 000 dinarjev.

Iz uvodne besede Sonje Lokar (izvršne sekretarke v centralnem komiteju ZK Slovenije)

na posvetu s predstavniki osnovnih organizacij in organov zveze komunistov v občini Velenje v sredo popoldan, 20. septembra, v sejni dvorani skupščine občine Velenje

Gospodarska situacija v Sloveniji ni razveseljiva. Industrijska proizvodnja se je sicer povečala za 4,1 %, tudi zunanjetrgovinski rezultati so dobri in zaloge spet naraščajo, manjša pa se število turistov.

Zmanjšala sta se tudi dobiček in akumulacija.

Osebnih dohodki v Jugoslaviji se gibljejo zelo neenakomerno; na jugu države so se sedaj bolj povečali.

Žalostno je tudi, da je več delovnih organizacij pred stečajem; na primer TAM, Litostroj, Iskra Delta, Bombažna predilnica in tkalnica Tržič in še druge.

Zelo prizadeto je tudi elektrogospodarstvo.

Zaradi stečaja (ali možnosti stečaja) je sedaj v Sloveniji ogroženih 13 000 delavcev, lahko pa jih postane 20 000. Zaposlenost je upadla za 1,4 %. Brezposelnost postaja problem; poraja se kot posledica gospodarskih težav, a ne kot posledica prestrukturiranja, ampak kot posledica omdiranja dejavnosti.

V malem gospodarstvu je sproženo nastajanje novih delovnih organizacij, večinoma v zasebni lasti, in ta proces lahko sproži zaposlovanje nove delovne sile v Sloveniji. Akumulacije je v malem gospodarstvu res malo, je pa pametno uporabljena.

Po vsej Sloveniji potekajo za razvoj malega gospodarstva, na primer v trgovini in gostinstvu, živahne dejavnosti, ki sicer nimajo velikega materialnega pomena, so pa dokaz, da ljudje ne računajo več na državo, ampak si skušajo pomagati sami. Napredek Slovenije kaže tudi to, da sedaj merila svojega razvoja postavljamo glede na Evropo, svet in ne več glede na južne dele Jugoslavije.

Če se ozremo na naše sistemske zagate, pa je treba omeniti naše obveznosti do nerazvitih v drugih republikah. Slovenija je bila namreč sedaj precej prizadeta zaradi naravnih nesreč in tudi zato denarja ni mogoče hitro odvajati. Zaradi tega pa prihaja v južnih delih države do mnenj, da Slovenija noče pomagati!

Pa problem lastnine!

Delovne organizacije se reorganizirajo, vprašanje pa je, kaj bo z družbeno lastnino. To vprašanje je treba zaradi razvoja tržnega gospodarstva čimprej rešiti.

Problem je tudi organizacija bančništva. Prej je bil denar vložen tja, kjer je bil socialno najbolj potreben. Sedaj pa naj bi banke delile poslovno tvegavanje, denar pa naj bi se vlagal tja, od koder se bo povrnil.

Zelo zaostrene so nadalje razmere za politično delovanje; inflacija raste, negotovost prebivalstva se povečuje, ljudje pa so s politiko nezadovoljni, poglobljajo pa se tudi socialne razlike.

Kar se tiče politične organizacije, smo si v Jugoslaviji relativno enotni glede tega, kaj hočemo; hočemo predvsem demokracijo in politični pluralizem, neenotni pa smo si glede tega, kako to hočemo...

Sabina Tamše

Pred nami je tako ogromno dela in brez res mnogo delovne vneme ga ne bomo zmogli. Sicer pa delovne vneme premoremo še dosti. Vsi štirje delavci pri elektro razvoju smo namreč še mladi - najstarejši od nas je star 29 let; poleg tega pa smo opremljeni tudi s sodobnimi računalniškimi napravami.

Sploh delovni kolektiv naše delovne organizacije sestavljajo v glavnem mladi delavci; analiza pred dvema letoma je pokazala, da je povprečna starost delavcev v Sipaku komaj 27 let.

Večina delavcev Sipaka čuti tudi precejšnjo pripadnost svoji delovni organizaciji. Tudi zase lahko rečem, da sem tak. Zato Sipaka ne bi zlahka zapustil; verjetno tudi zaradi tega, ker je bila moja zaposlitev v njem pred osmimi leti tudi moja prva zaposlitev.

Novo proizvodne hale smo delavci Sipaka vsekakor zelo veselili in tudi ne brez razloga, kajti že v dneh po njenem odprtju bomo v njej začeli izdelovati linijo za pakiranje, za katero smo že sklenili pogodbo s Sovjetsko zvezo.

V Sovjetski zvezi smo letos sploh sklenili precej poslov. Do konca leta bomo zanj izdelali kar štiri linije za pakiranje in tudi več polavtomatskih in avtomatskih strojev za pakiranje. Sicer pa smo letos že samo v avgustu v Sovjetsko zvezo prodali toliko strojev za pakiranje kot lani v celi drugi polovici leta.

V Sipaku ustvarimo sedaj v enem mesecu okrog 1 000 milijard starih dinarjev prihodka. Naši osebni dohodki verjetno tudi niso med najmanjšimi v Šaleški dolini. A tudi takšni niso, da bi jih lahko hvalili in se z njimi postavljali, recimo pred drugimi delavci v našem kombinatu./Draga Lipuš/

Nadaljevanje pogovora z Bojanom Kontičem iz zadnje številke Informatorja (15/89)

- Kaj pa akcija za varovanje jamske opreme, za katero ste dali pobudo na sestankih vaših osnovnih organizacij zveze komunistov in želeli, da bi postala ne samo akcija vaše temeljne organizacije, Jamske mehanizacije, temveč celega rudnika?

To, da bi ta akcija postala vserudniška, ste - kot si dejal v svojem poročilu na programsko-volilni konferenci vseh treh vaših osnovnih organizacij zveze komunistov - želeli "še enkrat", vendar pravega odziva na vašo željo ni bilo. Kako to?

"Poslovodni odbor rudnika nas je podprl v našem prizadevanju, da bi ta akcija postala akcija celega rudnika, in se sam za to še naprej prizadeva. A kot je mogoče videti v jami, se še vedno veliko opreme zaradi nepazljivosti in malomarnosti ljudi pri delu poškoduje; na odkopih, na primer, marsikakšna sekcija hidravličnega podporja pa precej vrtnalnih strojkov, ker jih ljudje mečejo iz rok, namesto da bi jih pazljivo odložili. Pri montažah in demontažah mehanizacije pa se pogubi nič koliko materiala. Zgodi se, recimo, tudi, da zaradi nepazljivega dela utrgajo kabel od jamskega kombajna ali kabel do čelnega transporterja in nato za vzrok prenehanja obratovanja zapišejo enostavno: elektro zastoj!

Koliko bi se lahko privarčevalo pri stroških in bi se potem pokazalo pri dohodku in končno v osebnih dohodkih, če bi

vsi v delovni organizaciji pazili, kako s stvarmi, ki jih imamo za delo, delamo. V tem imamo še velike neizkoriščene možnosti za boljše poslovanje, nekaj pa tudi v možnem boljšem načrtovanju montaž in demontaž opreme v jami, da bi pri njih odpravili kampanjsko nadurno delo, ne pa s tem, da skoraj vsem gre le za doseganje mesečnega proizvodnega načrta in da na skrbi posameznikov za material in delovno opremo večina gleda kot na drobnjakarstvo.

Ne vem, zakaj 'narod' potem tako z bognajznojno gleda na vedno večjo deponijo premoega, če se pri delu tako obnaša!

- Človek bi rekel, da glede na ta odnos ni tako nesmiseln duhovit nesmisel Marjana Lipičnika, - verjetno ga poznaš: v rudniku, temeljni organizaciji Zunanji dejavnosti dela -, ki smo ga objavili v predzadnji številki Informatorja, da "se k napačnim ciljem bližajo dobri rezultati".

"Haha, kar drži! Je pa vzrok za 'nojevsko' obnašanje ljudi, kar se njihovega odnosa do materiala in sredstev za delo tiče, tudi to, da varovanje delovnih sredstev ni zastavljeno tako, da bi bili zanj osebno motivirani - po načinu 'daj - dam' oziroma nasprotno. Mogoče bi to kazalo tako pristaviti, kajti potem bi ljudje imeli od prihrankov iz tega vira neposredno korist in ne tisto korist iz 'akupne vreče', ki se potem razgubi po vertikali 'grup'.

O jamski proizvodnji, ki je s tem preveč leži na deponiji, pa bi bilo treba razmisлити tudi z vidika, koliko je sploh lahko imamo preveč. Saj takšna mamutska rudniška postrojenja, kot jih imamo - od dolgih mehaniziranih odkopov in široko razvejenega sistema jamskega transporta do izvoza in ogromne nove klasirnice, ki smo zgradili, najbrž stroškovno ne dopuščajo, da bi proizvodnjo veliko zmanjšali; recimo za milijon ton na leto."

- Gotovo ne, zato pa je rešitev predvsem v ekološki sanaciji TE Šoštanj. V enem od objavljenih gradiv v Kogmunistu za pripravo na 11. kongres ZKS, denimo, piše celo, da bi bilo potrebno dodatno "angažiranje" finančnih sredstev za ekološke sanacije, poleg sklada zanje, ki naj bi se formiral z uvedbo "ekološkega dinarja" - in to sedaj predvsem za ekološko sanacijo šoštanjskih termoelektrarn. Ena od možnosti dodatnega angažiranja finančnih sredstev za to pa da bi mogoče lahko bila javna posojila ali samoprispevki.

Ali je v rudniku že kaj govora in komentarjev glede tega?

"Nekaj smo o tem slišali in govorili, a ne vem, kako bi bilo z javnimi posojili ali samoprispevki. Večina ljudi tako nima več nobenih denarnih rezerv in se komaj prebija skozi draginjo. Sploh pa bi že morali razčistiti vprašanje ekonomske cene električne energije, ne pa da energetiko vedno nasankajo v tem divjanju cen in smo zato postali do vseh in vsega precej nezaupljivi." /rb/

OBVESTILO LJUBLJANSKE BANKE - TEMELJNE BANKE VELENJE

Od 1. 10. 1989 veljajo pri poslovanju s tekočimi računi in hranilnimi vlogami tile novi mejni zneski:

1. spodnji mejni čekovni znesek je 200 000 dinarjev;
2. zgornji mejni čekovni znesek pri brezgotovinskem poslovanju je 4 000 000 dinarjev;
3. zgornji mejni čekovni znesek pri dviganju gotovine v drugih bankah, enotah PTT in SDK je 1 500 000 dinarjev;
4. imetniki tekočih računov, vodenih v temeljnih bankah v sistemu Ljubljanske banke, lahko z enim čekom dvignejo do 2 000 000 dinarjev gotovine;
5. imetniki tekočih računov pri Temeljni banki Velenje lahko v vseh njenih enotah dvignejo z enim čekom znesek gotovine v okviru kritja s sredstvi na tekočem računu;
6. pri poslovanju z vpoglednimi hranilnimi vlogami na ime je možni znesek izplačila brez primerjave stanja 4 000 000 dinarjev.

Naš kombinat priključen na JUPAK

Od 11. 9. 1989 dalje je naš kombinat priključen na jugoslovansko računalniško omrežje za prenos računalniških podatkov - JUPAK.

Za uvod je treba povedati še, da so v svetu in tudi pri nas doma danes v rabi trije glavni komunikacijski sistemi, prek katerih podjetja in druge ustanove ter posamezniki kontaktirajo med seboj; ti sistemi so:

1. telefonsko omrežje za povezavo telefonskih aparatov, aparatov za videotekst, teletext, faksimile itd.,
2. telegrafsko omrežje za povezavo telegrafskih aparatov,
3. omrežje za prenos računalniških podatkov, ki povezuje računalniške centre; to jugoslovansko omrežje se imenuje JUPAK.

To so javna omrežja, ki jih gradi, razvija in vzdržuje PTT.

V SR Sloveniji je zgrajenega že precej računalniškega omrežja, kar je razvidno iz slike 1.

Že sedaj je vzpostavljena zveza med vsemi mest v Sloveniji, kar omogoča računalniško povezavo med večino delovnih organizacij in drugih ustanov v njej. Mnoge od njih so nanj tudi že priključene.

PTT gradi računalniško omrežje tudi v drugih delih Jugoslavije, kar je razvidno iz slike 2.

Računalniško omrežje JUPAK pa je za sedaj z dvema linijama povezano z evropskim računalniškim omrežjem COSINE-EUREKA-8, ki združuje sedanje evropske akademske računalniške mreže BITNET-EARN.

Zaradi popolnejše predstave je treba omeniti tudi, da je v Sloveniji, pa tudi v drugih delih Jugoslavije, poleg tega v izgradnji še antenski sistem, ki bo povezoval vse elektroenergetske objekte in neprekinjeno brezzično prenašal kontrolne, regulacijske, varnostne in druge računalniške podatke o obratovanju naprav v njih. V Sloveniji bo center za te podatke in računalniške obdelave teh podatkov v Republiškem centru vođenja.

Ta antenski prenosni sistem, ki v Sloveniji deluje prek anten na Pohorju, Plešivcu,

Kumu, Krvavcu, Skalnici in Ljubljani, nima neposredne povezave z omrežjem JUPAK.

In kaj je naš kombinat s priključitvijo na JUPAK pridobil?

Žal moramo najprej ugotoviti, da se za priključitev na to omrežje nismo nič pripravili.

V letih od 1979 do 1983 je sicer bil projektiran in zgrajen računalniški center našega kombinata AOP. To je bil takrat eden od najmodernejših računalniških centrov v Sloveniji in takšen naj bi se čimprej računalniško povezal z energetskimi računalniškimi centri v Ljubljani, Mariboru in Trbovljah. Žal pa ta povezava ni bila narejena in tudi računalniška oprema našega računalniškega centra odtlej ni bila posodobljena. Tako naš kombinat doslej ni imel nobenih računalniških povezav navzven, kar pomeni, da je bil izoliran.

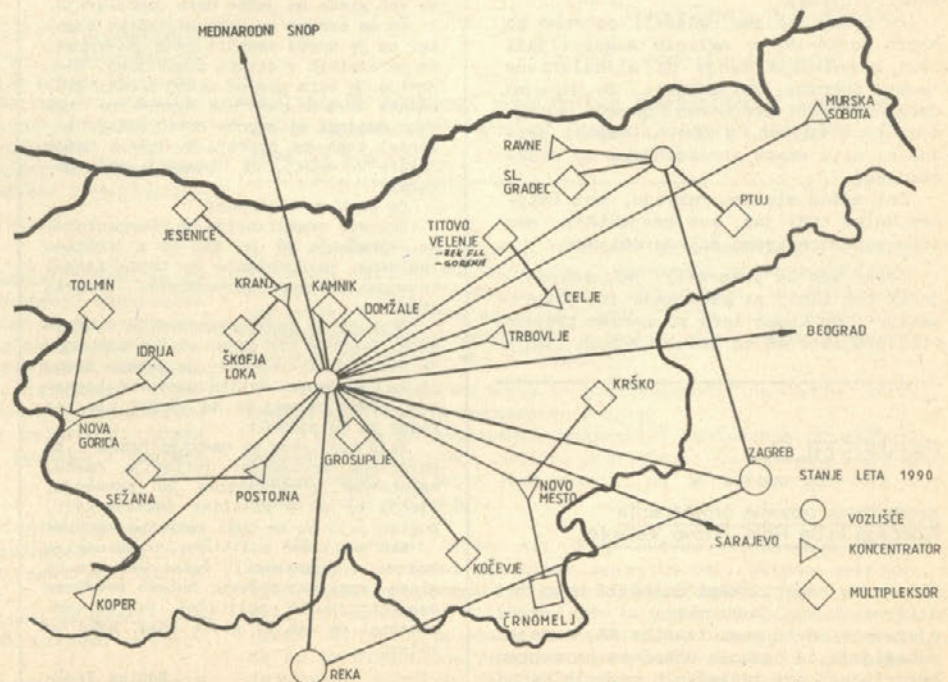
Če bi se vsi energetski računalniški centri med seboj povezali in če bi si svojo opremo posodobili, bi se lahko energetski računalniški sistem brez večjih težav povezal navzven; na primer s priključitvijo na JUPAK in prek njega na računalniške mreže v svetu. Vendar ker tega ni bilo, se je naš kombinat iz nujne priključitve neposredno na JUPAK prek konceptorja na Golovcu v Celju. S tem smo si odprli računalniško pot do mnogih drugih naprednih podjetij in drugih institucij ter do njihovih računalniških baz podatkov.

Z neposredno priključitvijo na JUPAK si odpiramo možnost računalniškega dostopa do svežih informacij na tehle področjih:

na razvojnno-znanstvenem področju (informacije o novih idejah, izdelkih, proizvodnih programih, prenosu tehnologij, patentih, itd.),

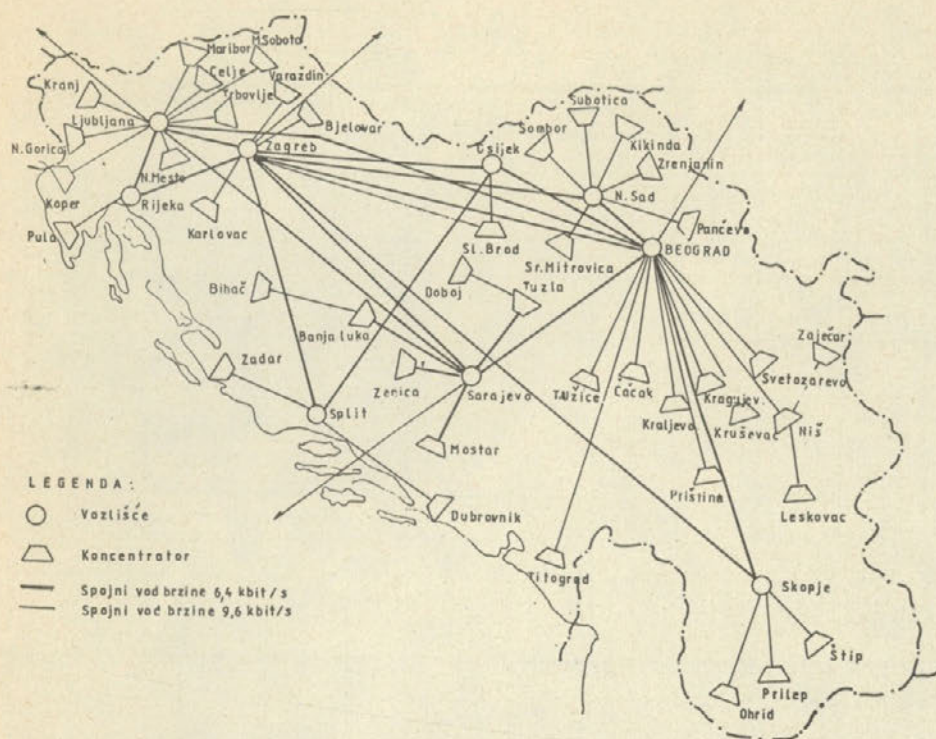
na poslovnem področju (informacije o stanju povpraševanja po materialih in proizvodih in stanju ponudbe materialov in proizvodov na tržišču, informacije o gibanju cen, informacije o poslovnih rezultatih, ki niso zaupne narave, itd.),

na področju standardov in predpisov (informacije o standardih in predpisih vseh vrst, ki bodo v Evropi po letu 1992 poenote-

SLIKA 1: Takšna bo konfiguracija omrežja JUPAK do leta 1990

SLIKA 2: Konfiguracija omrežja JUPAK v prvi fazi

ni za vse države članice Evropske skupnosti, obvezni pa bodo tudi za vse tiste, ki bodo kakorkoli hoteli prodajati svoje proizvode in storitve v te države).

Skratka, odpiramo si možnost dostopa do vseh vrst informacij, s katerimi so podjetja s komerkoli povezana navzven in se bodo v bodoče izmenjevale pretežno po računalniški poti.

Omenjeni pretok informacij se seveda ne bo začel kar čez noč, ker je treba prej še marsikaj urediti. Vendar o tem več kasneje; prej je namreč treba povedati, zakaj so računalniške informacije, o katerih je bil govor, tako pomembne!

Vsako podjetje, ki bo v bodočih tržnih razmerah hotelo uspešno gospodariti, bo moralo neprestano pridobivati najnovejše (sveže) razvojne, znanstveno-tehnične in poslovne informacije za svoje proizvodne programe; posebno za nove proizvodne programe, ki jih bo nameravalo uvesti.

Znanstveno-tehnične in poslovne informacije, ki jih je danes mogoče dobiti na strokovnih posvetovanjih, sejmih, po časopisih, revijah in na podobne načine, še zdaleč niso sveže in so tudi preskromne za hitro, učinkovito razvojno delo. Pa tudi vedno manj informacij bo v bodoče mogoče dobiti po tej poti, ker v razvitem svetu vse vrste informacij že sedaj shranjujejo pretežno v računalniških bankah podatkov, bodisi v svojih lastnih ali pa specializiranih, in jih iz njih po potrebi črpajo prek računalniških mrež. Ko bo organizirana Evropa '92, bodo države njene članice in vsi nosilci pomembnih dejavnosti v njih med seboj izmenjevali podatke skoraj izključno po računalniški poti. Zaradi tega so vse evropske računalniške mreže med seboj usklajene in povezane. In ne samo med seboj, temveč tudi z ameriški računalniškimi mrežami. Poteka pa tudi uvajanje poenotenih načinov (standardov) prenašanja računalniških podatkov.

Vsaka naša republika in vsako naše napredno podjetje bo v bodoče moralo vzpostaviti in uporabljati računalniško izmenjavo podatkov, in to znotraj republike in države kakor tudi navzven v razviti svet.

Naš kombinat si je s priključitvijo na JUPAK - od energetskih OZD v Sloveniji poleg Nuklea-

rne elektrarne Krško tudi edini - omogočil prvi korak k tej izmenjavi. Vendar preden nam bo uspelo to izmenjavo uveljaviti, moramo narediti še marsikaj, in sicer tole:

- Strokovne delavce delovnih organizacij moramo poučiti in usposobiti za to delo. Ti delavci morajo zelo dobro poznati najprej svojo stroko, poleg tega pa na primer imeti smisel za razvojno-raziskovalno in menedžersko delo.

- Z institucijami, ki imajo ali upravljajo banke podatkov, je treba pogodbeno urediti izmenjavo računalniških podatkov in plačevanje stroškov izmenjave; gre le za tiste banke podatkov, ki so koristne in potrebne delovnim organizacijam našega kombinata.

- Dogovoriti se je treba za najugodnejši način povezave našega kombinata prek omrežja JUPAK z evropskimi računalniškimi mrežami in bankami podatkov.

- V našem kombinatu je sedaj le eden prek modema priključen osebni računalnik (PC) na JUPAK, in sicer v študijskem oddelku RLV. Ta priključek pa je treba prek naprave GATE WAY razširiti tako, da se bo lahko nanj s svojimi osebni računalniki priključilo več delovnih organizacij kombinata.

- Novo računalniško povezavo našega kombinata z omrežjem JUPAK je treba uskladiti z energetskim gospodarstvom Slovenije in Republiškim centrom vodenja, da jo ustrezno evidentirata in zajameta v svojih zasnovah in tehničnih rešitvah.

- Delo v razvojnih službah delovnih organizacij našega kombinata je treba naravnati na uporabo računalniške izmenjave podatkov prek omrežja JUPAK.

Vse navedene naloge so obsežne, strokovno zahtevne in smo jih že začeli izvajati. Za izvedbo teh nalog so delovne organizacije že ali pa še bodo zavezale ustrezne strokovne delavce in ti delavci bodo pomagali tudi pri uvajanju računalniških obdelav podatkov na razvojno-raziskovalnem področju. Kasneje pa bodo to delo redno opravljali za svojo delovno organizacijo.

Poudariti je treba tudi, da za to področje računalniških obdelav podatkov niso več potrebna kakšna večja investicijska vlaganja, pač pa pripravljenost in volja za to delo pri vseh v posamezni delovni organizaciji, ki kakorkoli vplivajo na njen razvoj in napredek.

Računamo, da bomo na razvojnem področju lahko hitro usposobili nekaj strokovnjakov za računalniško izmenjavo podatkov z drugimi prek omrežja JUPAK in da bo ta izmenjava v redu atekla še pred koncem leta 1989.

Z računalniškimi obdelavami podatkov posodobljeno delo razvojnih služb pa bo potegnilo za seboj tudi računalniške obdelave podatkov na področjih rednega poslovnega dela delovnih organizacij. Škoda je, da tudi na teh področjih nimamo dovolj vpeljanih računalniških obdelav podatkov.

Delovne organizacije so sicer nabavile precej računalniške opreme, vendar med seboj še ni povezana z interno mrežo in vsa oprema tudi ni med seboj kompatibilna (združljiva). Računalniški programi pa so tudi pomankljivi, med seboj nepovezani, neceloviti in v celoti tudi niso med seboj kompatibilni. Lahko pa rečemo, da so računalniške obdelave podatkov na področjih rednega poslovnega dela delovnih organizacij posebno poglavje, ki ga bo treba prav tako urediti kot na razvojno-raziskovalnem področju. Vendar o tej problematiki in potrebnem delovnem programu zanjo bomo napisali kaj več v eni od naslednjih števil Informatorja.

Franc Pečovnik,
dipl. ing. strojništva

Naši animatorji kulture so imeli seminar

V petek in soboto, 22. in 23. septembra, je bil v VIII Široko v Šoštanjju seminar za animatorje kulture v našem kombinatu. Na njem je Doro Hvalica, svetovalec za kulturo pri republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije, spregovoril o vsebini in oblikah spodbujanja kulturnega življenja v podjetju, kulturni dela in kulturi podjetja ter o obveščanju in propagandi za kulturne prireditve.

Organizacija tega seminarja je bila predvidena že v letošnjem delovnem programu našega kombinata za področje kulture.

Na osnovi povedanega na seminarju o načinih in oblikah spodbujanja kulturnega življenja v podjetjih so se v okviru seminarja njegovi udeleženci sami spopadli tudi z organiziranjem in izvedbo literarnega večera in knjižne razstave ter skeča.

Na seminarju je, kot že rečeno, bilo govora tudi o kulturi dela in kulturi podjetja, in to z vidika, da to ni zgolj prirejanje razstav kulturno-umetniških del, literarnih večerov, obiskovanje kulturnih prireditev in podobno, temveč skupek še marsičesa drugega... Da ti dve "veji" kulture poleg omenjenega in osnovne urejenosti poslovanja podjetja zajemata še urejenost poslovnih prostorov pa odnosov med delavci v njem in sploh vse od prijaznosti delavcev v telefonski centrali podjetja v pogovorih po telefonu do odnosa vratarja in tajnice v podjetju do obiskovalcev podjetja.

Tanja Goljar, diplomirana sociologinja, ki se ukvarja z vprašanji načrtovanja in razvoja kadrovskih potreb našega kombinata, pa je na seminarju nanizala nekaj svojih ugotovitev o potrebah in željah delavcev našega kombinata po kulturnih dobrinah in aktivnostih. Glavna organizatorica seminarja, Tatjana Hudomalj iz skupnih služb kombinata, pa je seminariste seznanila s "kulturno ponudbo" na območju naše občine in Celja.

Skratka, to je bil za naš kombinat koristen seminar. /Draga Lipuš/

Iz modrosti Shakespearea

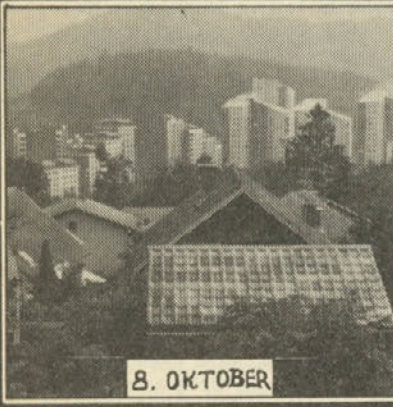
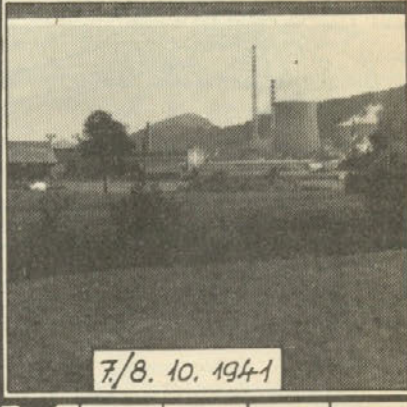
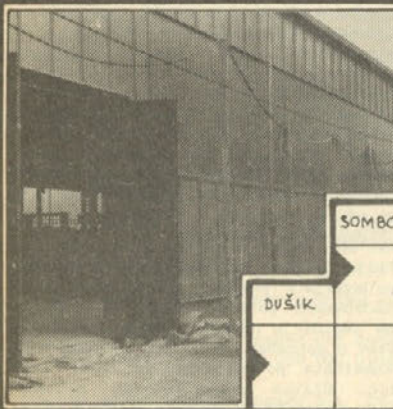
Za vsako stvar se z večjo vnmemo ženeš, kot jo uživaš.

Človek - ime ti je nasprotje.

Kadar je duh prost, je telo občutljivo.

Nagradna križanka

		Sestavit in narisal: LoM		NATVEČJI LEVI PRITOK VOLGE		IZDELOVALEC OPEKE		ROMAN NABOKOVA		ILOVICA		ENOCLENIK		DRAGO TUJINO SADRJE							
REKA V SEVERNI SIBIRIJI		GRŠKI BOG SONCA		DINJA		GORSKE REŠEV. SANI		OSEBNI ZAJMEK		ZAČETEK ABECEDE											
KISIK		RUDARSKO MESTO V ZAHOD. ISTRI		GRŠKA BOGINJA NESREČE		REKA V SEV. ZAH. ŠPANIJI		OBRAMBA OŽIGAL. KARTEV		VRHOVNI KOZAŠKI POVELJNIK				MATHEN LESEN SODČEK		BLIŽNJE VZHODNA DRŽAVA		NAJVEČJA REKA ZAH. AFRIKE		AZORSKI OTOKI	
RAZMOČE NA PRST								SEVERNO-JADRANSKI OTOK						ŽENSKO IME							
ZDRAVILSKI KRAJ PRI BREŽICAH														GLAVNO MESTO FRANCIJE							
MEODANJI PREDVAL. PISARNEJSK. POLOTOKA														FRANCOŠKI FIZIK IN ASTRONOM							
NIKELJ				Anatolij Gavriličak VISOKA VZPETINA										SLAVNOST NO KOSILO							
VRATICA SLOVEN. GLEDALIŠČA						TEMLIŠČE NA LAZAH		BARVA KOŠE, POLT						NOVA GRADISKA		REKA					
KALIJ		REKA V ROMUNIJI						REKA V JUŽ. AFRIKI								AMPER		PTIČI POTAPJEVALCI		AKANT	
ŽIDOVSKA DRŽAVA		IRENJIANN								MESTO NA MAJŠARSKEM		IZUŠKOV. ŽENSKO IME						PANČEVO		BIOSKOP	
NADALJE VANJE GESLA												MOKEJU PODOBNA IGRA (igra se na kosilih)				BBLASTA BAKTERIJA ČOPASTA KOKOŠ					
						MAKARSKA															
						NAMIZNO PREGELNJALO						...DVOŘAK									
						KIS						TONA									
		SOMBOR		RIMSKA 4										Tina Debatjak		DELEŽ PRUŽABNIKA					
														Alfred Nobel							
														VOJAŠKO OKLEPNO VOZILO				ROMANOVO			
														PRVA ŽRKA ABECEDE						IZVRŠNI SVET	

SLOVARČEK ZA POMOČ PRI REŠEVANJU • HULAN - mesto na severovzhodu Kitajske • KAMA - 2032 km dolga reka v Sovjetski zvezi, največji levi pritok Volge • KARCAG - mesto na Madžarskem, vzhodno od Budimpešte • KOLIMA - 1790 km dolga reka v severovzhodni Sibiriji • LIMPOPO - 1600 km dolga reka v južni Afriki • NIGER - največja, 4160 km dolga reka zahodne Afrike • OLT - 700 km dolga reka v Romuniji, levi pritok Donave • TERA - reka v severozahodni Španiji

Rešitve s svojim točnim naslovom pošljite v uredništvo Rudarja-Informatorja do 20. oktobra. Izmed pravih rešitev bomo tri izžrebali in njihove avtorje nagradili s knjigami.

Ob prazniku naše občine vsem njenim občanom in delavcem v njej čestitamo in želimo veliko uspehov in sreče!

Srečno!

Uredniški odbor